

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

19. september 2018*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2005/29/EÜ – Ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausad kaubandustavad – Hüpoteegiga tagatud laenuleping – Hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlus – Kinnisasja ümberhindamine enne selle müüki enampakkumisel – Täitedokumendi kehtivus – Artikkel 11 – Piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavadega võitlemiseks – Keeld hinnata liikmesriigi kohtu poolt ebaausate kaubandustavade olemasolu – Hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamise võimatus – Artiklid 2 ja 10 – Hea tava koodeks – Koodeks, mis ei ole õiguslikult siduv

Kohtuasjas C-109/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (Cartagena esimese astme kohus nr 5, Hispaania) 20. veebruari 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. märtsil 2017, menetluses

Bankia SA

versus

Juan Carlos Marí Merino,

Juan Pérez Gavilán,

María de la Concepción Marí Merino,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud E. Levits, A. Borg Barthet ja M. Berger,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 7. veebruari 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Bankia SA, esindajad: *abogado* J. M. Rodríguez Cárcamo ja *abogada* A. M. Rodríguez Conde,
- Hispaania valitsus, esindaja: J. García-Valdecasas Dorrego,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

- Iirimaa, esindajad: A. Joyce, M. Browne ja J. Quaney, keda abistas M. Gray, *BL*,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: J. Rius, N. Ruiz García ja A. Cleenewerck de Crayencour,
- olles 21. märtsi 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
- on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT 2005, L 149, lk 22), artiklit 11.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses ühelt poolt Bankia SA ja teiselt poolt Juan Carlos Marí Merino, Juan Pérez Gaviláni ja María de la Concepción Marí Merino vahel seoses hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlusega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 93/13/EMÜ

- 3 Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.“

- 4 Direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglaste tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“ [Tsitaati on parandatud Euroopa Liidu Kohtus, kuna direktiivi eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

- 5 Direktiivi artikli 7 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

Direktiiv 2005/29

6 Direktiivi 2005/29 põhjendustes 9, 20 ja 22 on märgitud:

„(9) Käesolev direktiiv ei piira ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud üksikisikute poolt hagi esitamist. Samuti ei piira see lepinguõigust [...] käsitlevate ühenduse ja siseriiklike eeskirjade [...] kohaldamist [...]

[...]

(20) On vaja näha ette käitumiskodeksid, mis võimaldavad ettevõtjatel käesoleva direktiivi põhimõtteid konkreetsetes majandusvaldkondades tõhusalt rakendada. Valdkondades, kus on kehtestatud ettevõtjate käitumist reguleerivad kohustuslikud erinõuded, on asjakohane, et need kajastaksid ka vastava valdkonna ametialase hoolikuse nõudeid. Käitumiskodeksite omanike poolt ebaausate kaubandustavade kõrvaldamiseks siseriiklikul või ühenduse tasandil teostatava kontrolliga võib vältida vajadust haldus- või kohtumenetluse järele ning seepärast tuleks seda toetada. Tarbijakaitse kõrge taseme saavutamise eesmärgil võiks käitumiskodeksitest teavitada ning nende koostamisse kaasata tarbijaorganisatsioone.

[...]

(22) Liikmesriikidel tuleb kehtestada karistused käesoleva direktiivi sätete rikkumiste eest ja tagada nende jõustamine. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.“

7 Direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

d) *ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad* (edaspidi ka *kaubandustavad*) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertstedaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[...]

f) *käitumiskodeks* – liikmesriikide õigus- või haldusnormidega kehtestamata kokkulepe või eeskirjade kogum, milles on määratletud nende ettevõtjate käitumine, kes kohustuvad seda käitumiskodeksit ühe või mitme konkreetse kaubandustava või ettevõtlusvaldkonna osas järgima;

[...]“.

8 Direktiivi artikli 3 lõikes 2 on ette nähtud:

„Käesolev direktiiv ei piira lepinguõiguse kohaldamist ja eelkõige lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist.“

9 Direktiivi artikli 5 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Ebaausad kaubandustavad on keelatud.

2. Kaubandustava on ebaaus, kui see:

a) on vastuolus ametialase hoolikuse nõuetega,

ja

b) seoses mingi tootega moonutab oluliselt või tõenäoliselt moonutab oluliselt selle keskmise tarbija majanduskäitumist, kes tootega kokku puutub või kellele see on suunatud, või tarbijarühma keskmise liikme majanduskäitumist, kui kaubandustava on suunatud teatavale tarbijarühmale.“

10 Direktiivi 2005/29 artiklis 10 on ette nähtud:

„Käesolev direktiiv ei välista ebaausate kaubandustavade kontrollimist käitumiskodeksite omanike poolt, mida liikmesriigid võivad toetada, ega artiklis 11 nimetatud isikute või organisatsioonide pöördumist selliste organite poole, kui küsimuse menetlemine sellistes organites täiendab kõnealuses artiklis nimetatud kohtu- või haldusmenetlusi.

Selliste kontrollorganite poole pöördumist ei peeta mingil juhul loobumiseks õigusest pöörduda kohtute või haldusasutuste poole, mis on ette nähtud artiklis 11.“

11 Direktiivi artiklis 11 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid tagavad piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, et tugevdada käesoleva direktiivi sätete järgimist tarbijate huvides.

Selliste meetmete hulka kuuluvad õigusnormid, mille kohaselt isikud ja organisatsioonid, sealhulgas konkurendid, kellel on vastavalt siseriiklikele õigusaktidele ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks õigustatud huvi, võivad:

a) võtta õiguslikke meetmeid selliste ebaausate kaubandustavade vastu

ja/või

b) pöörduda selliste ebaausate kaubandustavade asjus haldusasutuse poole, kes on pädev kaebuste üle otsustama või algatama asjakohase kohtumenetluse.

Iga liikmesriik otsustab, kumba nendest võimalustest rakendada ja kas kohtutel või haldusasutustel on õigus nõuda, et enne asja menetlusse võtmist kasutataks kaebuse lahendamiseks muid olemasolevaid vahendeid, sealhulgas artiklis 10 nimetatud vahendid. Need võimalused peavad olema kättesaadavad sõltumata sellest, kas mõjutatud tarbijad asuvad ettevõtjaga sama liikmesriigi territooriumil või teises liikmesriigis.

Iga liikmesriik otsustab:

a) kas nimetatud õiguslikke meetmeid võib kasutada eraldi või ühiselt sama majandusvaldkonna mitme ettevõtja vastu,

ja

b) kas nimetatud õiguslikke meetmeid võib kasutada käitumiskodeksi omaniku vastu, kui asjaomane käitumiskodeks soodustab õiguslike nõuete rikkumist.

2. Lõikes 1 nimetatud õigusnormide kohaselt annavad liikmesriigid kohtutele või haldusasutustele järgmised volitused, kui nad kõiki asjaga seotud huve ja eelkõige avalikku huvi arvesse võttes peavad vajalikuks:

- a) nõuda ebaausate kaubandustavade lõpetamist või alitada asjakohane kohtumenetlus nende lõpetamise nõudmiseks
- või
- b) kui ebaausat kaubandustava ei ole veel kasutatud, kuid seda kavatsetakse peatselt teha, nõuda selle tava keelamist või alitada asjakohane kohtumenetlus selle keelamise nõudmiseks,

isegi kui puuduvad tõendid tegeliku kahju või ettevõtja kavatsuse või hooletuse kohta.

[...]“

- 12 Direktiivi artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid näevad käesoleva direktiivi kohaldamisel vastuvõetud siseriiklike õigusnormide rikkumise eest ette karistused ja võtavad nende rakendamiseks kõik vajalikud meetmed. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.“

Hispaania õigus

Tsiviilkohtumenetluse seadus

- 13 Tsiviilkohtumenetluse seaduse (Ley de Enjuiciamiento Civil) artikli 695 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevas peatükis nimetatud menetlustes saab võlgnik täitmisele vastuväiteid esitada vaid järgmistele alustele tuginedes:

- 1) tagatise või tagatud kohustuse lõppemine [...],
- 2) eksimus võlgnetavas summas, kui tagatud võlg tuleneb võlgnevuses kontost, mis tingib selle konto sulgemise sundtäitmist nõudva osapoolle ja selle vastustaja vahel [...],
- 3) hüpoteegiga või valduseta vallaspandiga koormatud vallasvara sundtäitmise korral sama vara varasem koormatus vallaspandi, vallas- või kinnishüpoteegi või arestiga [...],
- 4) täitmise aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglus või sellise lepingutingimuse ebaõiglus, mille alusel oleks kindlaks määratud sissenõutav summa.“

- 14 Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 698 lõikes 1 on sätestatud:

„Kõik võlgniku, valdajast kolmanda isiku või muu asjasse puutuva isiku eelmistes artiklites nimetatata vastuväited, sealhulgas vastuväited, mis puudutavad dokumendi kehtetust või kohustuse tähtaega, selgust, kustutamist või suurust, lahendatakse asjakohases menetluses, ilma et peatataks või lükataks edasi käesolevas peatükis ette nähtud täitemenetlust.“

Kuninga dekreetseadus nr 6/2012

15 Kuninga 9. märtsi 2012. aasta dekreetseaduse nr 6/2012 sissetulekuta hüpoteegivõlgnike kaitse kiireloomuliste meetmete kohta (Real Decreto-ley 6/2012 de medidas urgentes de protección de deudores hipotecarios sin recursos) artiklis 1 on täpsustatud, et seaduse eesmärk on kehtestada sobivad meetmed hüpoteeklaenu restruktureerimise hõlbustamiseks isikute puhul, kellel on erakorralisi raskusi laenu maksmise kohustuste täitmisega, ning samuti hüpoteegiga tagatud nõuete täitmise menetluste paindlikumaks muutmise mehhanismid.

16 Kuninga dekreetseaduse artiklis 5 on ette nähtud:

„1. Käesolevas lisas sisalduva hea tava koodeksi järgimine on krediidasutustele või muudele asutustele, kelle majandustegevus hõlmab laenude või hüpoteeklaenude andmist, vabatahtlik.

[...]

4. Hea tava koodeksit järgida otsustanud krediidasutusele on koodeksi sätted kohustuslikud, kui võlgnik on tõendanud, et ta on olukorras, mis ületab maksevõime välistamise künnise.

[...]

9. Hea tava koodeksit järgida otsustanud asutused peavad nõuetekohaselt teavitama oma kliente võimalusest tugineda selle koodeksi sätetele [...]“.

17 Kuninga dekreetseaduse artiklis 6 on sätestatud:

„1. Järelevalvet hea tava koodeksit järgida otsustanud asutuste poolt selle järgimise üle teostab selleks moodustatud kontrollikomisjon.

[...]

4. Kontrollikomisjon saab ja analüüsib infot, mille Hispaania Pank talle lõigete 5 ja 6 kohaselt edastab, ning avaldab kaks korda aastas aruande selle kohta, mil määral hea tava koodeksit on järgitud.

[...]

6. Hea tava koodeksi täitmata jätmise kohta krediidasutuste poolt võib kaebusi esitada Hispaania Pangale. Neid kaebusi menetletakse samal viisil kui teisi Hispaania Panga pädevusse kuuluvaid kaebusi.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 J. C. Marí Merino, J. P. Gavilán ja M. de la C. Marí Merino sõlmisid 30. jaanuaril 2006 Bankiaga hüpoteegiga tagatud laenulepingu põhisummas 166 000 eurot tagasimaksetähtajaga 25 aastat. Hüpoteegiga koormatud kinnisasja hindamisväärtuseks ehk Hispaania õiguse kohaselt vara alghinnaks selle võimalikul enampakkumisel oli lepingus märgitud 195 900 eurot.

19 Pärast lepingu esimest korda muutmist 29. jaanuaril 2009 uuendati seda taas 18. oktoobri 2013. aasta notariaalaktiga. Teise lepingu uuendamise raames määrati asjaomase kinnisasja hindamisväärtuseks 57 689 eurot ning laenujäägi 102 750 euro tagasimaksetähtaega pikendati 40 aastani. Lisaks oli lubatud kinnisasja kohtuväline müük ning nüüd oli lepingus täpsustatud, et asjaomane kinnisasi on J. C. Marí Merino, J. P. Gaviláni ja M. de la C. Marí Merino alaline eluase.

- 20 Bankia algatas hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse, kasutades täitedokumendina hüpoteegiga tagatud laenulepingut, mida oli vastavalt muudetud. J. C. Marí Merino, J. P. Gavilán ja M. de la C. Marí Merino esitasid 8. märtsil 2016 sellele menetlusele vastuväite põhjendusel, et leping sisaldab ebaõiglaseid tingimusi. Ühest küljest on hindamisväärtust vähendatud nende kahjuks, kusjuures tagasimaksmise tähtaja pikendamist oli kasutatud vaid söödana, meelitamaks neid nõustuma selle lepingu muutmisega. Selline Bankia tegevus on vastuolus ametialase hoolikusega, kuna ta kasutas ära võla restruktureerimist selleks, et muuta kõnealuse kinnisasja hindamisväärtust. Teisest küljest on täidetud tingimused, mis võimaldavad võlgnikel täitemenetlust vältida ja võlast vabaneda eluaseme üleandmisega, jäädes sinna elama üürnikena vastavalt hea pangandustava koodeksile, mistõttu Bankia oleks pidanud nõustuma põhikohtuasja kostjate pakutud üleandmisega, kuna see koodeks on siduv.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas Bankia tegevus kujutab endast ebaausat kaubandustava direktiivi 2005/29 tähenduses.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab sellega seoses, et riigisisese õiguse kohaselt võib hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlusele esitatud vastuväide tugineda üksnes ühele tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklis 695 ammendavalt loetletud põhjendusele. Kuigi ebaõiglane tingimus lepingus, mida kasutatakse täitedokumendina, kujutab endast ühte nendest põhjendustest, ei ole see nii ebaausa kaubandustava puhul, mida saab kontrollida üksnes eraldiseisva hagi kaudu. Sellise hagi esitamine ei tooks siiski kaasa hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamist, kuna asja sisuliselt lahendaval kohtul ei ole vastavalt tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklile 698 selle menetluse peatamise pädevust.
- 23 Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et kui liidu õiguse kohaselt on tal lubatud kontrollida ettevõtja ebaausat tegevust hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses, nagu see on talle ebaõiglase tingimuste puhul lubatud direktiiviga 93/13, võib ta hinnata hüpoteegiga tagatud laenulepingu muutmist 18. oktoobril 2013. Lisaks tuleb märkida, et kui hea tava koodeksit järgida otsustanud krediidiandjale on see koodeks siduv, võiksid põhikohtuasja kostjad tegelikult nõuda vara üleandmisega nõustumist, millega lõppeks hüpoteegiga tagatud nõude täitmine ning nende isiklik vastutus.
- 24 Nendel asjaoludel otsustas Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (Cartagena esimese astme kohus nr 5, Hispaania) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et selle artikliga 11 on vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid nagu kehtivad hüpoteegiga tagatud nõuete täitmist reguleerivad Hispaania õigusnormid – [tsiviilkohtumenetluse seaduse] artikkel 695 jj koostoimes selle artikli 552 lõikega 1 –, milles ei ole ette nähtud kohtu algatusel ega isegi mitte poole nõudmisel kontrolli ebaausate kaubandustavade suhtes, kuna see raskendab või takistab niisuguste lepingute ja toimingute kohtulikku kontrolli, milles võib esineda ebaausaid kaubandustavasid?
2. Kas direktiivi 2005/29 tuleb tõlgendada nii, et selle artikliga 11 on vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, mis on sätestatud Hispaania õiguskorras – [kuninga dekreetseaduse nr 6/2012] artiklid 5 ja 6 koostoimes selle seaduse artikliga 15 –, mis ei taga käitumiskodeksi tegelikku täitmist, kui võla täitmist nõudev pool ei soovi seda kohaldada?
3. Kas direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus Hispaania õigusnormid – [kuninga dekreetseaduse nr 6/2012] lisa punkt 3 –, millega ei ole tarbijal lubatud hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse ajal nõuda käitumiskodeksi täitmist, konkreetselt kohustuse täitmise asemel vara üleandmise ja võla kustutamise osas?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 25 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, nagu on arutluses põhikohtuasjas ning millega ei ole hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust läbiviival kohtul lubatud omal algatusel ega menetlusosaliste taotlusel kontrollida täitedokumendi kehtivust ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes, ja ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes sisulise lahendi tegemiseks pädeval kohtul igal juhul lubatud võtta selliseid hagi tagamise abinõusid nagu hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamine.
- 26 Kõigepealt märgib Bankia, et hüpoteegiga koormatud vara hindamisväärtuse vähendamist põhikohtuasjas ei saa pidada „kaubandustavaks“ direktiivi 2005/29 artikli 2 punkti d tähenduses, kuna see ei ole „otseselt seotud“ vara reklaamimise, müügi või tarnimisega ega teenusega tarbijale. Igal juhul ei ole see vähendamine „ebaaus“ direktiivi artikli 5 lõike 2 tähenduses. Neil asjaoludel on ta arvamusel, et kuna direktiiv 2005/29 ei ole antud juhul kohaldatav, ei tule esimesele eelotsuse küsimusele vastata.
- 27 Sellega seoses piisab, kui tõdeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks kontrollima, kas direktiiv 2005/29 on põhikohtuasja asjaoludele kohaldatav, üksnes siis, kui see kohus võiks või isegi peaks kontrollima täitedokumendi kehtivust selle direktiivi suhtes, mis sõltub just nimelt kohtu esitatud esimesele küsimusele antud vastusest.
- 28 Järelikult on tarvis esimesele eelotsuse küsimusele vastata.
- 29 Siinkohal on oluline täheldada, et direktiivi 2005/29 eesmärk on tagada tarbijakaitse kõrge tase, ühtlustades täielikult ebaausaid kaubandustavasid puudutavad normid (vt selle kohta 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 30 Just nimelt tarbijakaitse kõrge taseme tagamiseks on direktiiviga 2005/29 kehtestatud tarbijate majanduskäitumist moonutavate ebaausate kaubandustavade üldine keeld (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Trento Sviluppo ja Centrale Adriatica, C-281/12, EU:C:2013:859, punktid 31 ja 32).
- 31 Siiski on samuti väljakujunenud kohtupraktika, et direktiivi artikli 5 lõikes 1 on vaid ette nähtud, et ebaausad kaubandustavad „on keelatud“, ning et seega on direktiiviga liikmesriikidele jäetud õigus valida riigisisesed meetmed, millega võideldakse vastavalt sama direktiivi artiklitele 11 ja 13 ebaausate kaubandustavade vastu, tingimusel et need meetmed on piisavad ja tõhusad ning selleks ette nähtud karistused on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad (vt selle kohta 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, punktid 56 ja 57 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Lisaks on direktiivi 2005/29 põhjenduses 9 märgitud, et muu hulgas ei piira direktiiv ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud üksikisikute poolt hagi esitamist ega lepinguõigust käsitlevate liidu ja siseriiklike eeskirjade kohaldamist, sealhulgas lepingu kehtivust, koostamist ja mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist, nagu nähtub sõnaselgelt direktiivi artikli 3 lõikest 2.
- 33 Järelikult ei saa täitedokumendina kasutatavat lepingut tunnistada kehtetuks üksnes sel põhjusel, et see sisaldab tingimusi, mis on vastuolus direktiivi artikli 5 lõikes 1 kehtestatud ebaausate kaubandustavade üldise keeluga.

- 34 Sellest tuleneb, et liikmesriigid ei pea selleks, et anda direktiivile 2005/29 kasulik mõju, lubama hüpoteegiga tagatud täitemenetlust läbiviival kohtul kontrollida kas omal algatusel või menetlusosaliste taotlusel täitedokumendi kehtivust ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes.
- 35 Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus, viidates eelkõige 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsusele Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), samuti teada, kas direktiivi artikliga 11, milles on muu hulgas nõutud, et liikmesriigid tagavad piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, on vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid nagu tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklid 695 ja 698, mille kohaselt tarbija mitte üksnes ei saa esitada vastuväidet hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses, tuginedes ebaausate kaubandustavade olemasolule täitedokumendi alusel, kusjuures täitemenetlust läbiviival kohtunikul ei ole õigust seda kontrollida, vaid samuti on tarbija sel eesmärgil kohustatud esitama ka sisulise hagi teisele kohtule, kes ei saa seda hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust peatada.
- 36 Vastupidi sellele, mida väidab eelkõige Euroopa Komisjon, ei saa Euroopa Kohtu järeldust selles kohtuasjas, mis tehti direktiivi 93/13 raames, laiendada aga direktiivile 2005/29, kuna isegi kui nende kahe direktiivi eesmärk on tagada tarbijakaitse kõrge tase, täidetakse seda eesmärki nende direktiividega siiski erineval viisil.
- 37 Direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 on sõnaselgelt nimelt sätestatud, et ebaõiglased tingimused ei ole tarbijale siduvad.
- 38 Kuna selle imperatiivse sätte eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse, peab liikmesriigi kohus omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ning sel moel tasandama tarbija ja ettevõtja vahelist ebavõrdsust (vt selle kohta 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punktid 40 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Seda kohtupraktikat arvestades asus Euroopa Kohus 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsuse Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) punktis 59 seisukohale, et selline menetluskord, nagu sisuliselt nähtub tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklitest 695 ja 698 ning mis ei võimalda asja sisuliselt lahendaval kohtul, kellele tarbija on esitanud taotluse väitega täitedokumendi aluseks olnud lepingu tingimuse ebaõigluse kohta direktiivi 93/13 tähenduses, kohaldada hagi tagamise abinõusid, mis võivad peatada hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse või seda edasi lükata, kui selliste meetmete kohaldamine osutub vajalikuks tema lõpliku otsuse täieliku toime tagamiseks, on oma laadilt selline, mis võib kahjustada direktiiviga taotletud kaitse tõhusust.
- 40 Direktiivi 2005/29 puhul see nii ei ole.
- 41 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 32 ja 33, on selles direktiivis vaid ette nähtud, et ebaausad kaubandustavad on keelatud.
- 42 Lisaks tuleb täheldada, et kuna ühest küljest on direktiivi 2005/29 artiklis 11 piirdutud selle nõudmisega, et liikmesriigid tagavad piisavad ja tõhusad meetmed ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, kusjuures sellisteks meetmeteks võivad olla õigus pöörduda kohtusse selliste tavade vastu või haldusmeetmed koos kohtuliku kontrolliga, on nende meetmete eesmärk lõpetada ebaausate kaubandustavade kasutamine. Teisest küljest peavad liikmesriigid direktiivi artikli 13 kohaselt nägema ette kohase karistuste süsteemi ebaausaid kaubandustavasid kasutavate ettevõtjate suhtes.
- 43 Sellest tuleneb, et üksnes direktiivi sätete alusel ei saa lepingutingimust kehtetuks tunnistada, isegi kui lepinguosalisel on selles kokku leppinud ebaausale kaubandustavale tuginedes.

- 44 Neil asjaoludel ei ole direktiiviga 2005/29 nõutud, et sisulist hagi lahendav kohus rakendab seoses ebaausate kaubandustavade olemasoluga sellist hagi tagamise abinõud nagu hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamine, et tagada selle kohtu lõpliku otsuse täielik toime. Nimelt ei saa see kohus igal juhul üksnes direktiivi põhjal mõjutada asjaomase lepingu kehtivust ja seda enam täitedokumendi kehtivust.
- 45 Samal põhjusel tuleb märkida, et kuigi riigisisene õigusnorm, millega ei ole ette nähtud hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamise võimalust – mistõttu kõikidel sellistel juhtudel, kus hüpoteegiga koormatud kinnisasi realiseeriti enne asjas sellise sisulise otsuse tegemist, millega tuvastatakse hüpoteegi aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglane laad ja tunnustatakse seega täitemenetluse tühisust, võimaldaks selline otsus anda tarbijale vaid *a posteriori* kaitset, mis seisneb üksnes kahju hüvitamises (14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 60) – ei vasta direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 nõuetele, ei ole see nii direktiivi 2005/29 artikli 11 nõuetega seoses.
- 46 Nimelt kuna see direktiiv ei piira ebaausa kaubandustava tõttu kahju kannatanud üksikisikute poolt hagi esitamist ja lepinguõigust käsitlevate liidu eeskirjade kohaldamist, nagu täheldati käesoleva kohtuotsuse punktis 32, võib kaitset, mis seisneb kahju hüvitamises, pidada üheks sobivaks ja tõhusaks meetmeks ebaausate kaubandustavade vastu võitlemisel, mida selles sättes on nõutud.
- 47 Järelikult ei ole põhikohtuasjas vaidluse all olevad õigusnormid sellised, mis võiksid kahjustada direktiiviga 2005/29 taotletud kaitse tõhusust.
- 48 Olles teinud selle täpsustuse, tuleb ka rõhutada, et kui hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust läbiviiv kohus kontrollib direktiivi 93/13 tähenduses täitedokumendi kehtivust kas omal algatusel või menetlusosaliste taotlusel, nagu näib olevat olukord käesolevas asjas, on tal võimalik selle kontrolli raames hinnata selle kaubandustava ebaausust, millele see täitedokument tugineb.
- 49 Kuigi ebaausa kaubandustava tuvastamine ei tõenda automaatselt ja iseenesest, et lepingutingimus on ebaõiglane, on see üks paljudest aspektidest, millele pädev kohus võib tugineda, kui ta hindab, kas lepingutingimused on õiglased, kusjuures direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 1 alusel peab see hindamine võtma arvesse kõiki asjasse puutuva lepingu sõlmimisega seonduvaid asjaolusid (vt selle kohta 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punktid 43 ja 44).
- 50 Järelikult ei mõjuta ebaausa kaubandustava tuvastamine otseselt seda, kas leping on direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 tähenduses kehtiv (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, punkt 46).
- 51 Eeltoodut arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, nagu on arutlusel põhikohtuasjas ning millega ei ole hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust läbiviival kohtul lubatud omal algatusel ega menetlusosaliste taotlusel kontrollida täitedokumendi kehtivust ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes, ja ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes sisulise lahendi tegemiseks pädeval kohtul igal juhul lubatud võtta selliseid hagi tagamise abinõusid nagu hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamine.

Teine ja kolmas küsimus

- 52 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt ei ole selline käitumiskoodiks, nagu on mainitud direktiivi artiklis 10, õiguslikult siduv.

- 53 Bankia ja Hispaania valitsus leiavad, et nendele küsimustele ei ole vaja vastata, kuna igal juhul ei ole põhikohtuasjas vaidlusalune hea pangandustava koodeks direktiivi 2005/29 artikli 10 tähenduses käitumiskodeks.
- 54 Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa Kohtu pädevuses ei ole tuvastada, kas hea pangandustava koodeks on hõlmatud määratlusega, mis on direktiivi artikli 2 punktis f käitumiskodeksile antud.
- 55 Kuna sellekohased kahtlused ei lükka ümber eelotsuse küsimuste asjakohasuse eeldust (20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 20), tuleb nendele küsimustele vastata.
- 56 Selleks tasub märkida, et artikli 2 punktis f on „käitumiskodeks“ määratletud kui „liikmesriikide õigus- või haldusnormidega kehtestamata kokkulepe või eeskirjade kogum, milles on määratletud [...] ettevõtjate käitumine“.
- 57 Direktiivi 2005/29 põhjendusest 20 selgub aga, et direktiiviga käitumiskodeksitele antud roll on võimaldada ettevõtjatel endal tõhusalt rakendada direktiivi põhimõtteid konkreetsetes majandusvaldkondades, järgida ametialase hoolikuse nõudeid ja vältida vajadust haldus- või kohtumenetluse järele.
- 58 Direktiivi 2005/29 artikli 6 lõike 2 punktis b on tõesti sätestatud, et ettevõtja poolt käitumiskodeksi järgimata jätmine võib endast kujutada ebaausat kaubandustava. Direktiiviga ei ole liikmesriikidele siiski pandud kohustust ette näha otseseid tagajärgi ettevõtjatele üksnes sel põhjusel, et pärast seda, kui viimati nimetatud on otsustanud käitumiskodeksit järgida, ei ole nad seda teinud.
- 59 Neil asjaoludel tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt ei ole selline käitumiskodeks, nagu on mainitud direktiivi artiklis 10, õiguslikult siduv.

Kohtukulud

- 60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004, artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, nagu on arutlusel põhikohtuasjas ning millega ei ole hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust läbiviival kohtul lubatud omal algatusel ega menetlusosaliste taotlusel kontrollida täitedokumendi kehtivust ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes, ja ebaausate kaubandustavade olemasolu suhtes sisulise lahendi tegemiseks pädeval kohtul igal juhul lubatud võtta selliseid hagi tagamise abinõusid nagu hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse peatamine.
2. Direktiivi 2005/29 artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt ei ole selline käitumiskodeks, nagu on mainitud direktiivi artiklis 10, õiguslikult siduv.

Allkirjad